

LEGENDA

U povodu 30. obljetnice smrti zagrebačke pjevačke legende Muzej grada Zagreba postavio je izložbu iz koje se može doznati sve o životu prvog lica Varietéa i tvorca Prvog pljeska

PETRA BOIJE PETRAE

Da nije bilo Vikija Glovackog upitno je bismo li ikada u hrvatskoj glazbi imali zvijezde poput Marka Novosela, Ivice Šerfezija, Zdenke Vučković, Karla Metikoša, Tereze Kesovije, Zvonka Špišića, Višnje Korbar, Zdenke Kovačićek i mnogih drugih. Jer upravo je Glovacki dobrim djelom zaslužan za njihovu pojavu na sceni. Nakon brojnih uspona i padova, među kojima se najčešće spominje samo odsluženje zatvorske kazne, taj je glazbenik 1957. u Varietéu, u komu je bio glavna zvijezda pedesetih i šezdesetih godina prošloga stoljeća, pokrenuo neželjene matineje Prvoga pljeska. Njemu se, kao suvoditelj, ubrzo pridružio i Braco Reiss, te su postali zaštitnim znakom glazbene priredbe koja će mnogo poslije nakon Vikijeve smrti (Zagreb, 1976.), dobiti naziv Prvi pljesak Vikija Glovackog. Taj je svečanost imala golemu ulogu u povijesti hrvatske zabavne glazbe i, iako je objavljivana nekoliko puta, u ovom stoljeću definitivno više ne postoji. Posljednji je put održana 1993. godine.

Glovacki je bio zaslužan i za nezaboravnu izvedbu pjesme »Zadnji fijačker«, koja je proglašena najzagrebačkim pjesmom. Stoga nimalo ne čudi što je Muzej grada Zagreba prošli tjedan, u povodu 30. obljetnice glazbenikove smrti, postavio svoju prvu izložbu iz ciklusa Zagrebačke pjevačke legende, koja nosi naziv »Dobro mi došiel prijatelj / Vikij Glovacki«. Osim što se na izložbi posjetitelj osjeća kao da šeće Zagrebom sredine 20. stoljeća, ne izostaje niti osjećaj boravka uz pozornice na kojima je Glovacki nastupao: od Dvorane sv. Franje na Sv. Duhu, spomenutog Varietéa u Ilici, Studentskog centra i Festivala zabavnih melodija Zagreb '63 do stadiona na Šalati i Zagrebačkih ljetnih večeri.

Viki Glovacki rođen je 11. studenoga 1919. godine u Rijeci, kao četvrto dijete oca Ivana i majke Helene. Njegov je otac rodom iz Poljske, a u Rijeku je došao 1910. iz Mađarske. Šesteročlana se obitelj 1920. preselila u Zagreb, te se ubrzo povećala za još dva člana.

Buduća pjevačka legenda u matičnu knjigu rođenih upisan je kao Vittorio Glowatzky, ali se njegovo ime nikada poslije ne pojavljuje u tome obliku, a prezime u službenim dokumentima postaje kroatizirano u vrijeme Vikijeve polaženja Državne osnovne škole na Sv. Duhu, iako se u nekim dokumentima pojavljuje i poslije. Vikiju su bile tri godine kada je zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer blagoslovio samostan franjeva-

ca na Sv. Duhu, gdje su se ubrzo počela okupljati brojna katolička društva. Glovacki se upisao u Orlovsko društvo, a nakon što je djelovanje Orlova zbog uvođenja šestosiječanjske diktature kralja Aleksandra 1929. zabranjeno, Viki je prešao u Križarsko bratstvo, odnosno u Zbor malih križara u kojemu je stekao osnovnu glazbenu naobrazbu. Paralelno sa Zborom malih križara, djelovao je i Zbor malih križarica, u komu će Viki poslije upoznati svoju buduću suprugu Zdenku Kovačić. Glovacki se isticao ne samo glumačkim, nego i redateljskim te skladateljskim talentom, što će sve zajedno ujediniti u svojoj dječjoj opereti »Stražar Gašo«. Djelovali su do 1945., dok kardinal Alojzije Stepinac nije ukinuo Zbor u strahu od komunističkih progona njegovih članova.

Iako je bio dobar učenik, Glovacki se nikako nije mogao sastati s latinskim jezikom, pa je nakon početka srednjoškolskog obrazovanja u Prvoj klasičnoj gimnaziji, poslije dvije godine prebačen u Drugu klasičnu gimnaziju. Nakon velike mature, godine 1939. Glovacki je upisao Pravni fakultet u Zagrebu, a za vrijeme studija pozvan je u vojsku. Godine 1943., poslije kapitulacije Italije, provedena je mobilizacija vojnih obveznika u NDH, a Glovacki je zajedno s ostalim umjetnicima i intelektualcima postao pripadnikom Prosvjetničke bojne. Njegov je zadatak bio zabavljati vojnike, zbog čega Glovacki počinje karijeru komičara, zajedno s kolegama s kojima će surađivati do kraja života (Ivo Robić, Krešimir Golik, Braco Reiss...). Radio je u nekoliko radijskih emisija, od kojih je najpopularnija

bila »Hrvat u borbi«, a nije zanemario ni svoje skladateljske ambicije, pa je pisao Budnice i pjesme za hrabrenje vojnika.

Kada se 18. srpnja 1945. vraćao s hodočašća iz Marije Bistrice, Glovacki je zajedno s bratom Brankom uhićen. Tada je već, naime, ustoličena komunistička vlast, pa je došao red na »čišćenje« vojnika NDH. Nakon mjesječnog boravka u zatvoru u zagrebačkoj Đorđićevoj ulici, braća Glovacki prevezena su u zatvor u Staroj Gradiški na »pritudni rad«. Viki je optužen zbog toga što je »na vlastitu inicijativu preuzeo vodstvo ustaške mladeži, jer je u dogovoru s ustašom dr. Topalijom ostao u Zagrebu kako bi organizirao unutrašnji otpor, te zbog širenja tendenciozne glasine o povratku Mačeka za koga će narod trebati glasati«. Osuđen je na osam godina zatvora s prinudnim radom, a građanska su mu prava ukinuta na pet godina. Poslije brojnih zahtjeva za pomilovanje, Glovacki je oslobođen služenja kazne

Glovacki je često zbog velikog hrvatstva imao problema sa zakonom

bila »Hrvat u borbi«, a nije zanemario ni svoje skladateljske ambicije, pa je pisao Budnice i pjesme za hrabrenje vojnika.

Kada se 18. srpnja 1945. vraćao s hodočašća iz Marije Bistrice, Glovacki je zajedno s bratom Brankom uhićen. Tada je već, naime, ustoličena komunistička vlast, pa je došao red na »čišćenje« vojnika NDH. Nakon mjesječnog boravka u zatvoru u zagrebačkoj Đorđićevoj ulici, braća Glovacki prevezena su u zatvor u Staroj Gradiški na »pritudni rad«. Viki je optužen zbog toga što je »na vlastitu inicijativu preuzeo vodstvo ustaške mladeži, jer je u dogovoru s ustašom dr. Topalijom ostao u Zagrebu kako bi organizirao unutrašnji otpor, te zbog širenja tendenciozne glasine o povratku Mačeka za koga će narod trebati glasati«. Osuđen je na osam godina zatvora s prinudnim radom, a građanska su mu prava ukinuta na pet godina. Poslije brojnih zahtjeva za pomilovanje, Glovacki je oslobođen služenja kazne

Dobro mi došiel prijatelj

Dobro mi došiel prijatelj, vu skromni zagorski dom, budi kak doma vu vlastitij hiži, tu pri pajdašu si svom.

V hiži toj kaj si poželiš, to moje srce ti da, Zagorci da su prijatelji pravi, to denes celi svet zna.

Vre je stara hiža ova, al' još navek tu stoji, ne možeš srušit ovog krova, taj se ničeg ne boji.

Dobro mi došiel prijatelj...

Zagorec bu navek prvi, za pajdaštvo život dal, sve do zadnje kaple krvi, i nigdar mu ne bu žal.

Dobro mi došiel prijatelj...

Ovu je skladbu na petom Festivalu kajkavske popevke Krapina '70. izveo Vice Vučkov. Riječi Vikija Glovackog uglazbio je Vili Čaklec. Zanimljivo je, međutim, da je zbog počasnog gosta festivala, jugoslavenskog predsjednika Josipa Broza Tita, Glovacki iz političkih razloga morao napraviti dvije promjene u tekstu: »hrvatski dom« je promijenjen u »zagorski dom«, a »taj se nikog ne boji« u konačnoj verziji glasi »taj se ničeg ne boji«.

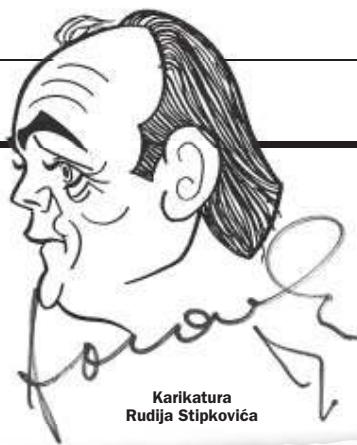
Viki je najčešće surađivao s velikim prijateljem i kolegom Bracom Reissom

Glovacki i Reiss napisali su i režirali brojne revije

Viki

Dobro mi došiel prijatelj

Glovacki ro došel rijatelj

Karikatura
Rudija Stipkovića

Glovacki
s Nelom
Eržišnik

1968. godine, pokrenuo je Omladinski festival humora koji se održavao u Zagrebačkom kazalištu Komedija, da bi tri godine poslije Društvo hrvatskih humorista na Šalati pokrenulo Kerempuhove večeri. Održavale su se svakog petka, tijekom pet tjedana, ali, nažalost, nikada poslije nisu ponovljene, baš kao ni Festival humora.

Teško je i pomisliti da postoji Zagrepčanin koji ne zna pjesmu »Dobro mi došel prijatelj«. No jednako je tako malo vjerojatno da će je mnogi povezati s Vi-

Zadnji fijaker

*I opet noćas,
kak i sake noći,
polahko se buju gasile kavane,
i zadnji vlak kroz stanicu bu prošel,
a k njemu niko, niko, nebu došel,
iz navike on bu opet čekal da svane.*

*Viš, ja sem ti, eto, došel v goste
kad mi se nekak neda biti v hiži.
Taksiji hitri naj oprostiju mi to,
al meni ti si vsejeno nekak bliži.*

*Zbudi se, daj, i zemi vojke,
gleč tam znad Griča istu lunu,
bumo se zibali kak v čumu nas dva,
o Zagrebu buš mi pripovedal.*

*Nas dva smo zbilja vidli vsega,
zato i opet sem tu,
popevali si bumto tiho,
te slatke popevke stare.*

*Bumo se, znaš, vozili kak negda
čez vse signale i čez vse pule.
Fučkam ja na te table žute
i vse na vuglu kad smo
stoput prešli.*

*Sunce nek zbudi dragi Zagreb,
i otpre svetlu vsaka vrata,
fabrike, ljudi, ptice i grad,
najemput vse bu
kak od zlata.*

*Videl buš još je lepi Zagreb,
kak na paradi v plave bluze,
dobri naš veter z Medveščaka za nas
popuhmul bu i zbrisal suze.*

*Nas dva smo zbilja vidli vsega,
zato i opet sem tu,
popevali si bumto tiho
te slatke popevke stare*

*Daj pelaj moj prijatelj stari,
pelaj za zadnji put, čist polahko,
čez celi naš grad.*

*Popevali si bumto tiho
za tebe i za naš Zagreb.*

Pjesma je nastala prema ideju novinara Pere Zlatara, koji je zajedno s Dragom Britvičem napisao stihove. Uglazbio ih je Stjepan Mihaljinac, a pjesmu je Viki Glovacki otpjevao na devetom Zagrebačkom festivalu, godine 1963. Pjesma je 2003. proglašena najboljšom pjesmom o Zagrebu 20. stoljeća.

31. prosinca 1950. godine, ali zadržan je u Gradišci još 13 dana zbog nepodobna vica koji je ispričao kolegama zatvorenicima na svom odlasku.

Kino Apolo u Ilici 31 je poslije Drugog svjetskog rata Nadzorni odbor grada Zagreba preimenovao u Artističku pozornicu, koja ubrzo postaje – Varieté. Zagreb u ono vrijeme, dok mu je gradonačelnik bio Većeslav Holjevac, zvijezde svjetskoga glasa dočekuje prilično glamurozno, što i zaslužuju umjetnici kalibra Vivien Leigh ili sira Laurencea Olivera. Tako te svjetske zvijezde svoje mjesto za nastupe pronalaze upravo u Varietetu, a od domaćih se izvođača ističu jedino nastupi Vikija Glovackog koji je tu zaposlen od 1951. godine. Zanimljivo je da je Glovacki radio samo pola godine kada je pozvan na svoju prvu disciplinsku komisiju, jer je posjetiteljima umjesto dobre zabave zaželio sretan Božić.

Glovacki je napisao i izveo stotine skečeva i parodija, a uz njega je najvažniju ulogu u Varietetu imao Braco Reiss. Zajedno su napisali tekstove za muzičke revije poput »Živila matura«, te ubrzo pokrenuli Prvi pljesak. Uz voditeljski i autorski tandem radio je i dirigent Nikica Kalogjera, a ubrzo su se uključili i Nela Eržišnik, Ljubiša Pavić, Stjepan Mihaljinac i mnogi drugi. Viki je na pozornici Varieteta izvodio nezaboravne pjesme poput »Maksimirske klupe« ili »Kandelabera«, a nerijetko je bio nagrađen i ovacijama publike na parodije popularnih pjesama toga vremena poput Robičeve »Ta tvoja ruka mala« ili »Kaži zašto me ostavi«. Kritičari toga vremena najveću su vrijednost njegovih izvedbi pronalazili u mogućnosti improvizacije.

Iako je nastupao na mnogim festivalima i glazbenim svečanostima, jedna će izvedba Vikija Glovackog ostati upisana zlatnim slovima u glazbenu povijest. Riječ je o pjesmi »Zadnji fijaker«, koju je izveo na Zagrebačkom festivalu 1963. godine. Nezaboravne su riječi napisali Drago Britvić i Pero Zlatar, a skladbu je skladao Stjepan Mihaljinac. Zanimljivo je da pjesma nije ušla u finale festivala te godine – nedostajao joj je samo jedan bod, ali je zato uz »Zagreb, Zagreb« 1969. nagrađena kao najpopularnija pjesma u Zagrebu u prošlih 14 godina. Radio Sljeme ju je proglasilo najzagrebačijom

**Iz glazbene
revije Krenimo
svi na put
(gore); Viki
je bio jedina
istinska
domaća
zvijezda
Varieteta**

pjesmom, a na građanskom balu Kluba Zagrepčana 2003. je u konkurenciji od šezdesetak pjesama upravo »Zadnji fijaker« proglašen najboljšom zagrebačkom pjesmom 20. stoljeća.

Početkom šezdesetih godina Zagreb dobiva svoje Ljetne večeri. Uz glazbena imena, među kojima se ističu Marko Novosel, Maruška Šinković, orkestar Boška Petrovića, Gabi Novak, Betty Jurković, Drago Diklić, kvartet 4M, Lado, Tereza Kesovija, Crveni Korralji i mnogi drugi, svoje su mjesto na Večerima našli i Viki Glovacki i Braco Reiss. Nastupali su u gotovo svakoj reviji ili koncertu, a Viki je redovito vodio svojim neodoljivim šarmom. Priredbe su se najčešće održavale na Šalati, sve do 1967., kada su mahom sve ugašene, a rijetke preostale prebačene na pozornice Gornjega grada i u ljetno kino Arto.

Glovacki, međutim, ni u jednom trenutku nije ostao bez posla. Već iduće,

k i j e m

Glovackim, autorom stihova.

Ona je, naime, toliko poznata, da se već svrstava u narodne pjesme... Glovacki je, međutim, nije sam i izveo nego je to, nakon što ju je Vilibald Čaklec uglazbio, prepustio mladom kolegi Vici Vukovu, koji je 1970. godine na Festivalu kajkavske popevke u Krapini dobio drugu nagradu publike. Glovacki je na Krapini imao osam pjesama, a kako je uvijek govorio na kajkavskom narječju, nastupao je sedamdesetih godina i na Zagorskim večerima u Mariji Bistrici. Zanimljivo je da je taj festival, pokrenut 1971., ubrzo dobio i najboljšu koncertnu dvoranu u Hrvatskoj, nazvanu upravo prema stihovima Vikija Glovackog – Dobro nam došel prijatelj. Gotovo da nije bilo pjevača koji tu nije nastupao, od Arsenia i Gabi, preko Krunoslava Cigoja i Vere Svobode, do Ljupke Dimitrovske ili Novih fosila. Ipak, Zagorske su večeri trajale samo tri godine.

Viki Glovacki je preminuo 14. siječnja 1976. od šestog infarkta, u Kliničkom bolničkom centru Rebro u Zagrebu. Bilo mu je tek 57 godina i baš je planirao novi odlazak u inozemstvo, u hrvatsku dijasporu u SAD-u i Kanadu kojoj je godinama bio odan. Glazbenici ga pamte kao neumorna veseljaka koji je uvijek znao izmamiti osmijeh na lica. Bio je izvanredan zabavljač, tekstopisac čije će riječi ostati uklesane u hrvatsku glazbenu povijest i nepitno prvo ime zagrebačkog Varieteta. Današnjim generacijama to, možda, i ne znači mnogo, ali kad njihovi roditelji čuju stihove pjesme »Dobro mi došel prijatelj«, sjetit će se simpatične zagrebačke legende.